

"Har folkekirken en opgave i forhold til jødemission?"

Oplæg v. biskop Marianne Gaarden på "Israel og Ordets" årsmøde i Kristkirken i Kolding den 16. marts 2019.

Har folkekirken en opgave i forhold til jødemissionen?

For at kunne svare på spørgsmålet, som jeg er blevet bedt om at forholde mig til, bliver jeg indledningsvist nødt til at redegøre for nogle begreber, som er indeholdt i selve spørgsmålet.

1. For hvordan forstår jeg folkekirken og dens rolle?
2. Hvad mener jeg, når vi taler om mission?
3. Og hvad vil det sige at være jøde?

1. Hvordan forstår jeg folkekirken og dens rolle?

For mig at se er den kristne kirke bundet op på et helt centralt begreb i Jesu forkyndelse. Det nøglebegreb i Jesu forkyndelse er Gudsriget. Jesu forkyndelse handler aldrig om betydningen af geografiske steder, byer eller bygninger – det handler altid om betydningen af relationer, om mellemmenneskelige forhold. Spøger man konfirmander, hvad der betyder noget for dem, så peger de alle på relationer, deres venner, deres familie og den sociale gruppe, de er en del af. Intuitivt ved selv unge mennesker, at det vigtigste i livet er relationer og at vi alle er forbundet i relationer. "Du skal elske Gud og din næste som dig selv". Vores forhold til Gud, kommer til udtryk i vores forhold til næsten. Den himmelske vision af Gudsriget, (som kommer til udtryk i første Kor. kap. 15) er, at "Gud kan være alt i alle".

Så mit teologiske udgangspunkt er, at Gud potentielt er i alle, og alle er vi i Gud forbundet med hinanden. Skader vi den anden, skader vi på et dybere plan også os selv, og opbygger vi den anden, opbygger vi også os selv. I bund og grund er vi bundet til hinanden i Guds kærlighed. Vi er i stand til at elske, fordi Gud elskede os først, (som det hedder i Første Johannes brev.) Kærligheden er det, der binder Gudsrige-visionen sammen.

Det betyder for mig, at et menneskes grundlæggende plads i verden er, at det altid allerede er indlejret i Gud. Det indebærer, at ingen i denne tilværelse kan stå uden for Gud. Menneskets dybeste grund er Gud, og i Gud er alt og alle forbundet via Helligånden. I kød og blod er vi adskilte individer, men i ånden er vi forbundet. Og det er også Helligånden, der skaber længslen i os efter at hvile i Gud. Eller med Augustins ord: "Gud, du har skabt os til dig, og vort hjerte er uroligt, indtil det finder

hvile i dig.” Men det er ikke altid, at vi mennesket erkender eller forstår det. Derfor er forkyndelsen af Gudsriget nødvendig. Der er folkekirkenes fornemmeste opgave. Men er folkekirken så blot for de mennesker, der erkender, at de er skabt af Gud, hører til hos Gud og er forbundet med vores næste i Gud? Eller er kirken dem, der deler Jesu vision om Guds riget? Eller er folkekirken ud fra et pragmatisk synspunkt kun de døbte?

Når man antager, at vi alle er skabt af Gud og lever vore liv i netværk af relationer, hvor vi alle i bund og grund er forbundet med hinanden i Gud, så giver det ikke mening at forstå kirken ud fra en præmis om, at nogen er uden for og andre inden for. Alle er vi skabt og forbundet i Gud. Hvis man tror på, at Gud har skabt verdenen og alle mennesker, er dette syn på folkekirken alt for begrænset. Så er kirken for alle, medlemmer, som ikke medlemmer, døbte som udøbte – og forkyndelsen om Guds ubetingede kærlighed til skaberværket og os skabninger gælder os alle – kristne, ateister, jøder, muslimer, budister, hinduister og sekulariserede kulturkristne, som der er flest af i folkekirken.

2. Hvad mener jeg, når vi taler om mission?

Mission forstås ofte som en person, der er udsendt (missio – den latinske ord for udsendelse) for at forkynde et religiøst budskab. Hvis der er tale om organiseret mission, altså om struktureret og planlagt udsendelse af mennesker, så forstås mission ofte som udbredelse af et religiøst budskab til anderledes troende mennesker. To af verdens store monoteistiske religioner har en indbygget religionsbefaling – det er kristendommen og islam. (Det er de to største religioner på verdens plan – og de to, der måske af samme grund støder sammen).

Men hvad indebærer dette at udbrede et kristent budskab til mennesker med en anden tro – jøder fx?

For at svare på det spørgsmål, må man kigge på, hvad der bevæger mennesker og påvirker deres tro. Hvis man blot kunne iføre sig gummihandsker og fiske evangeliets kerygma op af Bibelen og sprøjte det ind i hjernen og hjertet på folk, så ville det jo være nemt nok at tale om mission, som hvis man bare forstår forkyndelse som overførsel af et budskab fra en bevidsthed til en anden – men 2000 års verdenshistorie har vist os, at sådan fungerer det ikke.

I den forgange uge skrev Bibelselskabets generalsekretær Birgitte Stoklund Larsen følgende i Kristeligt Dagblad i en omtale af journalisten Charlotte Rørth's nyeste bog med titlen ”Gud, du er jo lige her”:

”Det er uden tvivl det vildeste, der er sket de seneste mange år inden for områderne tro og religion. Og bogen passer som fod i hose i en kirke, der vil samtale frem for enetale og tør begive sig ud i en undren over det største.”

Charlotte Rørth har siden hun skrev sin første bog ”Jeg mødte Jesus” turneret rundt og fyldt folkekirkerne til bristepunktet med mennesker, der ville høre om en sekulariseret, kulturkristens omvendelse. Jeg er tilbøjelig til at give generalsekretæren ret. Jeg tror, at journalistens bøger har nået flere søgende sjæle på få år, end mange missionselskabers aktiviteter igennem flere årtier har formået. Hvorfor mon?

Rørth skriver i sin seneste bog: ”Jeg skriver bøger og holder foredrag. Jeg havde og har ikke noget ønske om at overbevise andre om noget. Havde jeg haft det, havde jeg nok truffet nogle andre beslutninger og skrevet og talt på andre måder. Hvorfor jeg har det sådan, kan jeg ikke forklare, kun konstatere. Og det er i øvrigt sådan, at Jesus var over for mig. Han prædikede ikke eller fortalte mig, hvad jeg skulle gøre. Jeg har siden oplevelserne følt det forkert konkret at fortælle andre, hvad de skal gøre, fordi det indebærer, at jeg dømmes, hvad der er ret for dem. Jeg vil derimod gerne videregive, hvad jeg tænker, oplever og tror, så det kan være inspiration, men jeg vil ikke prædike en sandhed, der skal følges.”

Centralt for Charlotte Rørth er altså at inspirere og ikke fortælle andre, hvad de skal gøre eller prædike sandheden med stort S. I gamle dage ville kirken have magt over menneskers tanker og livsstil – den prædikede, hvad man skulle tro og mene, og hvordan man skulle leve. Sekulariseringen har været en vigtig faktor til fremme af åndsfriheden og en frihed fra en sådan magtudøvelse. Den frigørelse er Rørth barn af.

Min ph.d.-forskning satte fokus på, hvordan mennesker lytter selektivt og kritisk til forkyndelsen, sætter den i dialog med deres egne forforståelser, og på den baggrund skaber en ny mening, som ikke er identisk med prædikantens perspektiv, men som samtidig er mere, end det de selv kunne tænke sig frem til.

Tror man på, at vi alle er indlejret i Gud, og lever vores liv i Gud, så må vi også have en tillid til, at alle mennesker har en intuitiv fornemmelse eller konkrete transcendens erfaringer. Eller som danskerne siger det flest: ”Der er mere mellem himmel og jord”. Så mission kan i min optik bedst beskrives som inspiration til at tage udgangspunkt i, hvad der betyder noget for en selv, stå ved sin tro og stå frem med den – og så overlade det til Vorherre, hvad vores ord bruges til af vore tilhørere.

3. Og hvad vil det sige at være jøde?

Når man definerer sig selv som jøde, er det dermed også identisk med ens tro? Det er det måske, men det er mere end det. I hvert fald set fra mit perspektiv. Min første og nu afdøde mand var født af en jødisk mor og en far, der var døbt i folkekirken. Selv blev han også døbt. Og er man døbt, er man også kristen og medlem af folkekirken ifølge vores forståelse. Men fra en jødisk optik var han også jøde, fordi han var født af en jødisk mor.

At være jøde er lige så meget en etnisk identitets markør, som det er udtryk for et religiøst tilhørsforhold. Hele debatten om omskæring af små drengebørn vidner om, at omskæringsritualet i lige så høj grad handler om etnisk identitet – og så bevæger vi os ind i et område, der også er politisk sprængfarligt.

Den amerikanske politolog Francis Fukuyama mener, at den stigende grad af identitetspolitik, der praktiseres af både højre og venstrefløj i Vesten er meget problematisk, fordi den bygger på en fastfrosset forståelse af identitet, defineret af race, etnicitet og religion. Identitetspolitikken splitter i stedet for at samle et samfund. Det vil føre væk fra dette oplægs fokus at bevæge mig ud af den tangent, så jeg vil blot pege på det faktum, at det at være jøde i lige så høj grad er et spørgsmål om identitet som tro.

Tilbage til det indledende spørgsmål: "Har folkekirken en opgave i forhold til jødemission?" som jeg nu har forsøgt at opstille kriterierne for.

Hvis folkekirken forstås som en mødeplads for mennesker, der kommer med deres livserfaringer og hører evangeliet, der tilbyder en tolkning af menneskelivets erfaringer i lyset af evangeliet; og hvis mission forstås som inspiration, hvor man deler sit kristne perspektiv på livet med andre – kristne som jøder, ateister eller andre religiøse troende – i respekten for, at andre ser livet fra andre perspektiver, og i erkendelsen af, at det ikke står i menneskers magt at overbevise andre mennesker om tro, den magt har kun Gud; og hvis man med jøde erkender, at det at være jøde ikke kun er udtryk for et trosforhold, men i endnu højere grad er udtryk for en etnisk identitet, som skal respekteres – så kan jeg svare ja – ellers ikke.